



## Kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen antaminen

### KANTELU

Kantelija on oikeuskanslerille 23.11.2020 osoittamassaan kantelussa arvostellut kaupungin perusturvan ja sivistystoimen menettelyä tyttärensä etäopetusasiassa. Hän on arvostellut kaupungin terveysaseman menettelyä lääkärintodistuksen antamisessa sekä sivistystoimen menettelyä etäopetuksen kieltämisessä.

### SELVITYS

Kaupungin perusturvan pohjoisen alueen alueylilääkäri on antanut 11.2.2021 päivätyn ja kaupungin sivistystoimialan opetusyksikön päällikkö 25.1.2021 päivätyn selvityksen.

Selvitykset toimitetaan kantelijalle tiedoksi tämän päätöksen mukana.

Sivistystoimialan selvityksen mukaan toimiala on korostanut sitä, että lähiopetukseen osallistuminen on lähtökohtaisesti lapsen oikeus ja etu, minkä vuoksi se on kannustanut pohtimaan hoitavan lääkärin kanssa ratkaisuja, mikäli lapsi kuuluu riskiryhmään. Lähtökohtaisesti on edellytetty lääkärin lausuntoa riskiryhmään kuulumisesta ja etäopetuksen suosittelemisesta. Jos ne on saatu, on opetusyksikön päällikkö tehnyt toimintasäännön mukaisesti perusopetuslain 18 §:n

mukaisen päätöksen poikkeuksellisista opetusjärjestelyistä eli käytännössä kotona opiskelemisesta. Päätös on tehty koulun rehtorin tekemän hakemuksen perusteella.

Kantelijan lapsesta oli koululle toimitettu lääkärintodistus, jonka mukaan ”lapsen astma itsessään ei ole sairaus, joka yliopistosairaalan antamien ohjeiden mukaan vaatii COVID-pandemian aikana siirtymistä etäopetukseen”. Koska kotiopetusta puoltavaa lääkärin lausuntoa tai muuta asiantuntijan selvitystä ei ole saatu, ei myöskään etäopetuspäätöstä ole tehty.

Selvityksessä on todettu, että mikäli kotiin jäämistä on perusteltu oppilaan lähiomaisen suojaamisella, lääkärin lausunto tai muu luotettava selvitys ovat siinäkin tapauksessa lähtökohtia. Kantelija oli ensin hakenut etäopetusta lapsensa sairauden vuoksi. Kun tämä ei ollut onnistunut, oli hän hakenut sitä oman sairautensa vuoksi. Tähän liittyvää selvitystä ei ollut pidetty luotettavana.

Kantelija oli soittanut opetusyksikön päällikölle 20.11.2020 ja selostanut tilannetta. Hänelle ei ollut luvattu puhelussa etäopetuspäätöstä. Kantelijalle oli kerrottu, että puhelussa kantelijan kertomien asioiden perusteella vaikuttaisi siltä, että edellytykset etäopetukselle olisivat olemassa. Asiaa oli luvattu selvittää ja palata siihen. Opetusyksikön päällikkö oli keskustellut tämän jälkeen asiasta kantelijan lapsen koulun rehtorin kanssa ja saamansa lisätiedon perusteella päättynyt siihen, ettei edellytyksiä etäopetukselle ollut. Asia oli tiedotettu ja perusteltu huoltajalle 23.11.2020. Huoltajaa oli kehoitettu hankkimaan luotettava selvitys lapsen tai hänen itsensä kuulumisesta riskiryhmään.

Pohjoisen alueen alueylilääkärin selvityksen mukaan kantelija oli ollut yhteydessä terveyssemaan ja pyytänyt tyttärelleen todistusta etäopetusta varten lääketieteellisiin syihin vedoten. Alueylilääkäri oli tutustuttuaan kantelijan tyttären hoitokertomusteksteihin todennut, ettei todistukselle etäopetustarpeesta ole perustetta. Alueylilääkäri oli laatinut asiasta kirjelmän kantelijalle ja liittänyt siihen yliopistosairaaloitten asiasta antaman ohjeen. Kantelijalle oli lisäksi terveysasemalla ilmoitettu, että sairaalan antaman suullisen ohjeen mukaan erikoissairaanhoidosta laaditaan tarvittavat todistukset etäopetusta varten, mikäli potilas olisi sellaisessa riskiryhmässä, että hänen tulisi jäädä pois kontaktiopetuksesta.

## **RATKAISU**

### **Oikeusohjeita**

Perusopetuslain (628/1998) 18 §:ssä säädetään erityisistä opetusjärjestelyistä. Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan oppilaan opiskelu voidaan järjestää osittain toisin kuin kyseisessä laissa ja sen nojalla säädetään ja määrätään, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Pykälän 2 momentin (477/2003) mukaan jos oppilaan huoltaja ei ole tehnyt esitystä opiskelun järjestämisestä 1 momentissa tarkoitettulla tai sen nojalla säädetyllä tavalla,

on huoltajalle varattava tilaisuus tulla kuulluksi ennen päätöksen tekemistä. Muille kuin oppivelvollisille järjestettävässä opetuksessa on vastaavasti varattava oppilaalle tilaisuus tulla kuulluksi.

Perusopetuslain 42 §:ssä (959/2015) säädetään oikaisuvaatimuksesta. Pykälän 4 kohdan mukaan mainitussa laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään, jollei muualla laissa toisin säädetä, jos päätös koskee lain 18 §:ssä säädettyjä erityisiä opetusjärjestelyjä.

Perusopetuslain 42 a §:n (831/2019) 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa säädetään, jollei perusopetuslaissa toisin säädetä.

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheutonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Hallintolain (434/2003) 43 §:n mukaan hallintopäätös on annettava kirjallisesti. Päätös voidaan antaa suullisesti, jos se on välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi. Suullinen päätös on viipymättä annettava myös kirjallisena oikaisuvaatimusohjeineen tai valitusosoituksineen. Määräaika oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuun alkaa kirjallisen päätöksen tiedoksisaannista siten kuin siitä erikseen säädetään.

Hallintolain 44 §:n mukaan kirjallisesta päätöksestä on käytävä selvästi ilmi: 1) päätöksen tehnyt viranomainen ja päätöksen tekemisen ajankohta, 2) asianosaiset, joihin päätös välittömästi kohdistuu, 3) päätöksen perustelut ja yksilöity tieto siitä, mihin asianosainen on oikeutettu tai velvoitettu taikka miten asia on muutoin ratkaistu, sekä 4) sen henkilön nimi ja yhteystiedot, jolta asianosainen voi pyytää tarvittaessa lisätietoja päätöksestä. Annettaessa suullinen päätös asianosaiselle on ilmoitettava, miten asia on ratkaistu, ja selostettava ratkaisun perustelut.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

## Arviointi

Sivistystoimialan selvityksen mukaan opetussyksikössä ei ollut tehty kirjallista päätöstä oppilaan tai huoltajan covid-19 –riskiryhmään kuulumiseen perustuvasta etäopetuksesta. Asiassa tehty ratkaisu ja sen perustelut oli saadun selvityksen kerrottu kantelijalle vain suullisesti. Opetussyksikkö on selvityksessään ilmoittanut kehittävän toimintaansa siten, että huoltaja täyttää kyseisenlaisessa asiassa anomuksen, johon annetaan valituskelpoinen päätös.

Vaatus muutoksenhakukelpoisen ja hallintolain edellyttämällä tavalla perustellun kirjallisen päätöksen antamisesta toteuttaa perustuslaissa säädettyä hyvää hallintoa ja asiakkaan oikeusturvaa. Ratkaisun saaminen kirjallisesti edistää sitä, että päätökseen tyytymättömällä on tosiasialliset edellytykset saada tietoonsa päätöksen perusteet ja että hän voi harkintansa mukaan hakea päätökseen muutosta.

Päätösten asianmukainen perusteleminen on tärkeää paitsi asianosaisen oikeusturvan myös viranomaistoimintaa kohtaan tunnetun luottamuksen kannalta. Asianosaisen oikeusturva edellyttää, että hän saa tietoonsa, mitkä seikat ja selvitykset ovat johtaneet ja vaikuttaneet häntä koskevaan ratkaisuun, jolloin hän voi arvioida muun ohella oikaisuvaatimuksen tekemisen tarvetta. Päätösten asianmukainen perusteleminen mahdollistaa lisäksi myös viranomaisen päätöksenteon ulkoista kontrollia. Sillä on välillisesti merkitystä myös ratkaisutoiminnan laadun kannalta, sillä perusteluja kirjoittaessaan päätöksentekijä joutuu kontrolloimaan oman ratkaisunsa oikeellisuutta, jolloin riski sen perustumisesta virheelliseen tai lakiin perustumattomaan näemykseen vähenee (ns. perustelemisen itsekontrollifunktio).

Kaupungin sivistystoimialan opetussyksikön olisi tullut antaa kantelijalle kirjallinen muutoksenhakukelpoinen päätös. Sen merkitys on korostunut, kun kantelijan pyyntöön hänen lapsensa opiskelun järjestämisestä etäopetuksena ei ollut suostuttu. Kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen puuttuessa asiaa ei voida saattaa muutoksenhakuna tutkittavaksi, eikä asianosaisen oikeusturva toteudu.

Asiasta saamani selvityksen perusteella minulla ei ole perusteita todeta, että kaupungin perusturva olisi kantelijan lapsen lääkärintodistuksen antamista koskevassa asiassa menetellyt lainvastaisesti tai laiminlyönyt velvollisuuksiaan.

## Johtopäätökset ja toimenpiteet

Kaupungin sivistysalan opetussyksikkö on toiminut lainvastaisesti, kun se ei ole antanut asiassa kantelijalle perusteltua kirjallista päätöstä.

Kiinnitän opetusyksikön huomiota kirjallisen muutoksenhakukelpoisen päätöksen antamiseen perusopetuslain ja hallintolain edellyttämällä tavalla.

Asia ei muutoin anna aihetta toimenpiteisiini.

Tämä asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti.

Apulaisoikeuskanslerin sijainen

Petri Martikainen

Vanhempi oikeuskanslerinsihteeri

Irma Tolmunen